

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนตาม
แนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดิน ในพื้นที่อำเภอสากเหล็ก จังหวัดพิจิตร
**Factors Affecting the Prevention and Solution of Drug Problems in the
Community According to the Motherland Fund Guidelines
in Sak Lek District Phichit Province**

วรารุติ บานเย็นงาม และ โชติ บดีรัฐ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Warawut Banyen-ngam and Chot Bodeerat

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : warawut.ba@psru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนตามแนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดิน 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนตามแนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดิน 3) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนตามแนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดิน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ คณะกรรมการกองทุน จำนวน 226 คน โดยเก็บจากประชากรทั้งหมด เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม สถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ เลือกตัวแปรอิสระ Enter Method

ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนตามแนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดิน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนตามแนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดิน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของคนในชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และด้านบริหารจัดการกองทุน ส่งผลต่อการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านอื่นไม่ส่งผล และ 3) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนตามแนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดิน พบว่า ด้านปัญหา อุปสรรค คือ การสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐมีน้อยไม่เพียงพอ ขาดการสนับสนุนจากองค์กรภาคเอกชน ขาดการชักชวนผู้ติด ผู้เสพยาเสพติด ให้เข้าสู่กระบวนการเข้าค่ายเพื่อบำบัดยาเสพติด และขาดการส่งเสริมอาชีพแหล่งทุน รวมทั้งการให้กำลังใจต่อฟื้นฟูไม่กลับไปเสพอีก ด้านข้อเสนอแนะ คือ ควรให้การสนับสนุนและช่วยเหลืองบประมาณการดำเนินงาน ชักชวนผู้ติด/ผู้เสพยาเสพติด ให้เข้าสู่กระบวนการเข้าค่ายเพื่อบำบัดยาเสพติด ให้การสนับสนุน

* วันที่รับบทความ : 20 มีนาคม 2566; วันแก้ไขบทความ 23 พฤษภาคม 2566; วันตอบรับบทความ : 24 พฤษภาคม 2566

ส่งเสริมอาชีพ การสนับสนุนแหล่งทุนสร้างอาชีพ รวมทั้งให้กำลังใจไม่กลับไปเสพยาเสพติด รวมทั้งขอการสนับสนุน
องค์กรภาคเอกชน

คำสำคัญ : ปัจจัยที่ส่งผล; การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด; กองทุนแม่ของแผ่นดิน

Abstracts

This independent study has the objectives: 1) to study the prevention and solution of drug problems in the community according to the Motherland Fund approach 2) to study factors affecting the prevention and solution of drug problems in the community according to the Mother of the Nation Fund guidelines 3) to study problems, obstacles, and suggestions for the prevention and solution of drug problems in the community according to the Mother of the Nation Fund guidelines according to the quantitative research methodology. This is a population is the fund committee of 226 people, collected from the whole population. The tool is a questionnaire. The statistics used to analyze the data are frequency, percentage, mean, and standard deviation. and Multiple Regression Analysis by selecting independent variables by Enter Method.

The research results were as follows: 1) Implementation of the prevention and solution of drug problems in the community according to the Motherland Fund's approach was at a high level. 2) Factors affecting the prevention and solution of drug problems in the community according to the Motherland Fund's approach were at a high level. From the hypothesis test, it was found that Factors of leadership of people in the community. The participation of people in the community and fund management Affecting the prevention and solution of drug problems. It was statistically significant at the 0.01 level. Other aspects had no effect. And 3) Problems, obstacles, and recommendations for the prevention and solution of drug problems in the community according to the Motherland Fund guidelines. in Sak Lek District Phichit Province found that the problems and obstacles were that the budget support from government agencies was insufficient. Lack of support from private organizations lack of persuasion drug addict to enter the process of attending a drug treatment camp and lack of career promotion, capital source Including encouragement to rehabilitate and not go back to taking drugs again The suggestion is that should provide support and assistance to the operation budget. persuading addicts/drug addicts to enter the process of attending a drug treatment camp Provide support to promote careers Supporting funding sources to create careers Including encouragement not to go back to taking drugs again as well as asking for support from private organizations.

Keywords : Factors Affecting; Drug Problems in the Community; Motherland Fund Guidelines

บทนำ

ปัญหาสุขภาพจิตได้มีการแพร่ระบาดมาอย่างต่อเนื่อง โดยส่งผลกระทบต่อสังคมไทย และก่อให้เกิดปัญหาคุณภาพชีวิตของประชาชนในสังคมในหลาย ๆ ด้านตามมา เช่น การสูญเสียประมาณเพื่อใช้ในกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตทั้งในเชิงป้องกันและปราบปราม รวมถึงการบำบัดฟื้นฟูผู้ที่ติดยาเสพติดจำนวนมาก รัฐบาลได้กำหนดให้ปัญหาสุขภาพจิตถือเป็น “วาระแห่งชาติ” ที่ต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วนและมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด รวมทั้งดำเนินการป้องกันกลุ่มเสี่ยงและประชาชนทั่วไปไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดด้วยการรวมพลังทุกภาคส่วน เป็นพลังแผ่นดินในการต่อสู้กับยาเสพติด รัฐบาลได้กำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวทั้งในด้านการป้องกันและปราบปรามปัญหาสุขภาพจิตที่เกิดขึ้น โดยการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตจำเป็นต้องสามารถดำเนินการได้อย่างน่าเชื่อถือ รวมถึงต้องสร้างการมีส่วนร่วมทั้งจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาคประชาชน ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตที่ทุกรัฐบาลได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างกิจกรรม สร้างภูมิคุ้มกัน สร้างกระบวนการทำงานร่วมกันทั้งภาครัฐและประชาชนอย่างครบวงจรเพื่อป้องกัน จุดอ่อน และสร้างเกราะป้องกันที่สกัดกั้นไม่ให้ยาเสพติดรุกล้ำเข้ามาสู่สังคมไทย (อุกฤษฏ์ ชาวแพรกน้อย (2561 : 86-101))

กองทุนแม่ของแผ่นดินเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตที่ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ให้ไว้แก่หมู่บ้านและชุมชนเพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตให้กับหมู่บ้านและชุมชน จึงเรียกพระราชทรัพย์พระราชทานนี้ว่า “กองทุนแม่ของแผ่นดิน” และมีการเรียกชื่อหมู่บ้านและชุมชนที่ได้รับกองทุนแม่ของแผ่นดินว่า “หมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน” โดยกองทุนแม่ของแผ่นดินจะใช้กระบวนการชุมชนเข้มแข็งเป็นแนวทางสันติวิธีที่ให้ผู้เคยค้าเคยเสพในระดับ หมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากผู้ที่เป็น “ภาระ” ให้กลับมาเป็น “พลัง” ในการแก้ไขปัญหาสุขภาพจิต ให้กับหมู่บ้านของตนเองโดยที่ภาครัฐเป็นผู้ให้การสนับสนุน (กรมการพัฒนาชุมชน, 2562 : 1)

อำเภอสากเหล็กได้ดำเนินการโดยมีการลงตรวจสุขภาพปีละ 1 ครั้ง เพื่อจัดเก็บข้อมูลผลการดำเนินงานตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานหมู่บ้านกองทุนแม่เพื่อทราบสถานะของกองทุนแม่ของแผ่นดินว่าเข้มแข็งในระดับใดและเพื่อนำข้อมูลมาประกอบการวางแผนพัฒนากองทุนของแผ่นดิน ให้สามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตในชุมชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยการจัดระดับสุขภาพของกองทุนแม่ของแผ่นดิน ดังนี้ระดับ A หมายถึง กองทุนแม่ของแผ่นดินเข้มแข็งหมู่บ้านชุมชนมีระบบเฝ้าระวังอย่างยั่งยืน สามารถเป็นศูนย์เรียนรู้ ระดับ B หมายถึง กองทุนแม่ของแผ่นดินเข้มแข็งหมู่บ้านชุมชนมีการเฝ้าระวังหากได้รับการพัฒนาศักยภาพในบางด้านจะสามารถเป็นศูนย์เรียนรู้ได้ ระดับ C หมายถึง กองทุนแม่ของแผ่นดินที่ต้องมีการปรับปรุง แต่ผลการดำเนินงานโดยภาพรวมนั้นอยู่ในระดับ A (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสากเหล็ก, 2565 : 1) ดังนั้นการศึกษาเกี่ยวกับ “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตในชุมชนตามแนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดิน ในพื้นที่อำเภอสากเหล็ก จังหวัดพิจิตร” จึงเป็น

การศึกษาประสิทธิผลการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนตามแนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดินในพื้นที่อำเภอสากเหล็ก ว่าคณะกรรมการได้ดำเนินการในการป้องกันปัญหายาเสพติดในชุมชนตามแนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดินส่งผลสำเร็จในการดำเนินงานอยู่ในระดับใด มีปัจจัยอะไรบ้างที่มีส่งผลต่อการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนตามแนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดินให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงปัญหา อุปสรรค ที่เกิดที่เกิดขึ้น และมีข้อเสนอแนะในการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนตามแนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดินอย่างไร เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับไปประยุกต์เป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ และพื้นที่อำเภออื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกันได้ในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนตามแนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดิน ในพื้นที่อำเภอสากเหล็ก จังหวัดพิจิตร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีส่งผลต่อการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนตามแนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดิน ในพื้นที่อำเภอสากเหล็ก จังหวัดพิจิตร
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนตามแนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดิน ในพื้นที่อำเภอสากเหล็ก จังหวัดพิจิตร

ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ จากการแจกแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ประชากร ประกอบด้วย คณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดินในพื้นที่อำเภอสากเหล็ก จังหวัดพิจิตร ทั้งหมด 19 หมู่บ้าน ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไป ที่เป็นคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน จำนวน 226 คน โดยเก็บจากประชากรทั้งหมด (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพิจิตร, 2565 : 1)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 1) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจรายการ 2) การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนตามแนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดิน 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนตามแนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดิน 4) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนตามแนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดิน โดยสร้างมาจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด และทฤษฎี เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ กรอบแนวคิด และดำเนินการสร้างและปรับแบบสอบถาม โดยเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

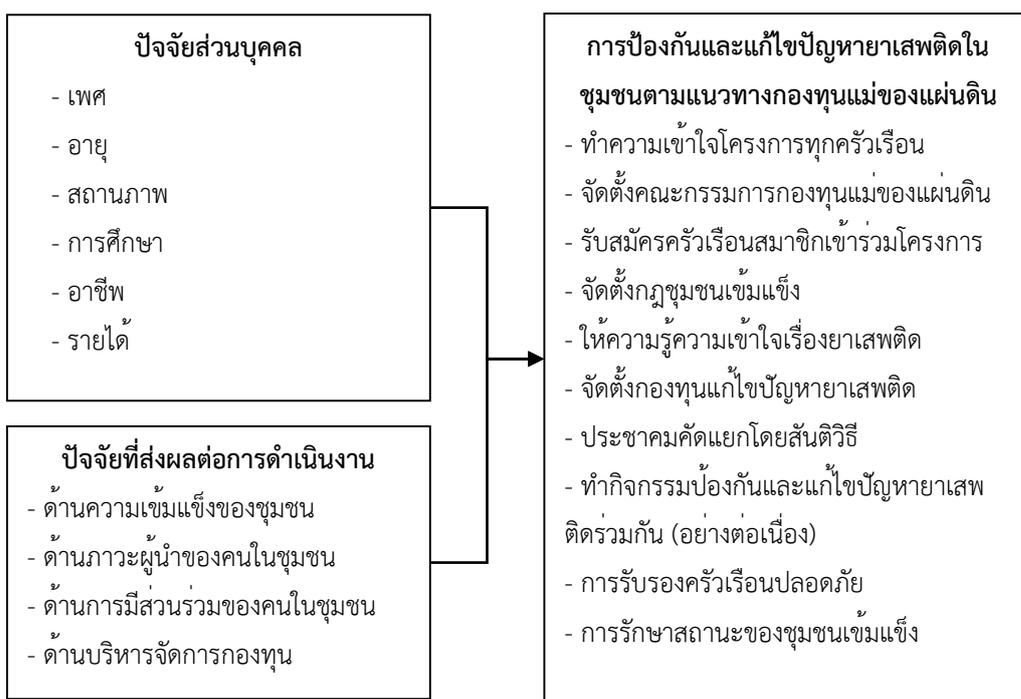
(Content Validity) จำนวน 3 ท่าน โดยมีค่าความสอดคล้องในแต่ละข้อตั้งแต่ 0.5 - 1.0 และนำไปหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) กับคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดินในพื้นที่อำเภอสาเกเหล็ก จำนวน 30 คน ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.848

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ขอหนังสือจากคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อนำไปขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเก็บข้อมูลกับคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดินในพื้นที่อำเภอสาเกเหล็ก จำนวน 226 คน ชี้แจงให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจความถูกต้อง และข้อมูลที่ได้นำไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ 1) สถิติพรรณนา คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) สถิติอนุมาน สถิติที่ใช้คือ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณด้วยการคัดเลือกตัวแปรอิสระแบบ Enter Method และ 3) การวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบบริบท นำเสนอเป็นความเรียงประกอบตาราง โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบคำถามปลายเปิด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของผู้วิจัยได้สรุปมาจากผลการวิจัยของ ลัดดาวัลย์ สำราญ (2558 : 1) และ หลักการของกรมการพัฒนาชุมชน (2562 : 1) เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้
**วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนตามแนวทาง
 กองทุนแม่ของแผ่นดิน ในพื้นที่อำเภอสากเหล็ก จังหวัดพิจิตร**
 ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนตาม
 แนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดิน ในพื้นที่อำเภอสากเหล็ก จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวม

ลำดับ	การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพ ติดในชุมชนตามแนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดิน	ระดับความคิดเห็น		
		μ	σ	แปลผล
1.	ทำความเข้าใจโครงการทุกครัวเรือน	3.68	0.63	มาก
2.	จัดตั้งคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน	3.56	0.51	มาก
3.	รับสมัครครัวเรือนสมาชิกเข้าร่วมโครงการ	3.55	0.55	มาก
4.	จัดตั้งกฎชุมชนเข้มแข็ง	3.42	0.52	ปานกลาง
5.	ให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด	3.34	0.54	ปานกลาง
6.	จัดตั้งกองทุนแก้ไขปัญหาเสพติด	3.45	0.54	ปานกลาง
7.	ประชาคมคัดแยกโดยสันติวิธี	3.65	0.58	มาก
8.	ทำกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ร่วมกัน (อย่างต่อเนื่อง)	3.42	0.55	ปานกลาง
9.	การรับรองครัวเรือนปลอดภัย	3.38	0.57	ปานกลาง
10.	การรักษาสถานะของชุมชนเข้มแข็ง	3.32	0.60	ปานกลาง
ภาพรวม		3.48	0.28	ปานกลาง

จากตาราง 1 พบว่า การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนตามแนวทางกองทุนแม่
 ของแผ่นดิน ในพื้นที่อำเภอสากเหล็ก จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.48$) เมื่อจำแนก
 เป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทำความเข้าใจโครงการทุกครัวเรือน ($\mu = 3.68$) รองลงมา คือ
 ประชาคมคัดแยกโดยสันติวิธี ($\mu = 3.65$) จัดตั้งคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน ($\mu = 3.56$) รับสมัคร
 ครัวเรือนสมาชิกเข้าร่วมโครงการ ($\mu = 3.55$) จัดตั้งกองทุนแก้ไขปัญหาเสพติด ($\mu = 3.45$) จัดตั้งกฎชุมชน
 เข้มแข็ง ทำกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดร่วมกัน (อย่างต่อเนื่อง) ($\mu = 3.42$) การรับรอง
 ครัวเรือนปลอดภัย ($\mu = 3.38$) ให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด ($\mu = 3.34$) และการรักษาสถานะของ
 ชุมชนเข้มแข็ง ($\mu = 3.32$) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนตามแนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดิน ในพื้นที่อำเภอสากเหล็ก จังหวัดพิจิตร

2.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนตามแนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดิน ในพื้นที่อำเภอสากเหล็ก จังหวัดพิจิตร

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนตามแนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดิน ในพื้นที่อำเภอสากเหล็ก จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวม

ลำดับ	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน	ระดับความคิดเห็น		
		μ	σ	แปลผล
1.	ด้านความเข้มแข็งของชุมชน	3.48	0.55	ปานกลาง
2.	ด้านภาวะผู้นำของคนในชุมชน	3.72	0.48	มาก
3.	ด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน	3.52	0.60	มาก
4.	ด้านบริหารจัดการกองทุน	3.46	0.61	ปานกลาง
ภาพรวม		3.54	0.41	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนตามแนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดิน ในพื้นที่อำเภอสากเหล็ก จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.54$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านภาวะผู้นำของคนในชุมชน ($\mu = 3.72$) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ($\mu = 3.24$) ด้านความเข้มแข็งของชุมชน ($\mu = 3.48$) และด้านบริหารจัดการกองทุน ($\mu = 3.46$) ตามลำดับ

2.2 การทดสอบสมมติฐานปัจจัยส่วนบุคคลกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนตามแนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดิน ในพื้นที่อำเภอสากเหล็ก จังหวัดพิจิตร

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนตามแนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดิน ในพื้นที่อำเภอสากเหล็ก จังหวัดพิจิตร โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ตัวพยากรณ์	B	Std.E.	Beta	t	Sig.
ด้านความเข้มแข็งของชุมชน (X1)	-.028	.033	-.056	-.863	.389
ด้านภาวะผู้นำของคนในชุมชน (X2)	.176	.037	.302	4.810**	.000
ด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน (X3)	.096	.030	.206	3.155**	.002

ด้านบริหารจัดการกองทุน (X4)	.122	.029	.266	4.226**	.000
ค่าคงที่	2.163	.143		15.126**	.000
R = 0.558		R ² = 0.311		SE _{est} = 0.234	
F = 24.940**		Sig = 0.000			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.558 และกำลังสองของค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ (R²) มีค่า 0.311 แสดงว่า ตัวแปรทั้งหมด 4 ตัว ร่วมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 55.8 มีความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์ 0.234 อีกทั้งผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (F) มีค่า 24.940 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเกณฑ์และตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 4 ตัว มีความสัมพันธ์กันในเชิงเส้นตรง ซึ่งสามารถนำไปสร้างเป็นสมการต่อไปได้ และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Beta) ของตัวแปรอิสระแต่ละตัวที่นำมาใช้ในการพยากรณ์ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนตามแนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดิน ในพื้นที่อำเภอสาทเหล็ก จังหวัดพิจิตร พบว่า ด้านภาวะผู้นำของคนในชุมชน (X2) ด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน (X3) และด้านบริหารจัดการกองทุน (X4) ส่งผลต่อการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนตามแนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านอื่นไม่ส่งผลต่อการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนตามแนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดิน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนตามแนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดิน ในพื้นที่อำเภอสากเหล็ก จังหวัดพิจิตร

ตาราง 4 ปัญหา อุปสรรค การดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนตามแนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดิน ในพื้นที่อำเภอสากเหล็ก จังหวัดพิจิตร

ลำดับ	ปัญหา อุปสรรค การดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด	ความถี่ (f)
1	การสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐที่มีน้อย ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน	64
2	ขาดการสนับสนุนจากองค์กรภาคเอกชน ในการสนับสนุนและช่วยเหลือ การดำเนินกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ของกองทุนแม่ของแผ่นดินในพื้นที่โดยตรง	54
3	ขาดการชักชวนผู้ติด ผู้เสพยาเสพติด ให้เข้าสู่กระบวนการเข้าค่ายเพื่อบำบัดยาเสพติด รวมทั้งให้ขาดการช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการบำบัดตามความเหมาะสม	37
4	ขาดส่งเสริมอาชีพตามความสมัครใจ การสนับสนุนแหล่งทุนสร้างอาชีพ รวมทั้งให้กำลังใจติดตามดูแล ช่วยเหลือ และฟื้นฟูเมื่อเข้าสู่หมู่บ้าน/ชุมชนให้สามารถอยู่ได้อย่างปกติสุข และไม่กลับไปเสพยาอีก	35

จากตาราง 4 ปัญหา อุปสรรค การดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนตามแนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดิน ในพื้นที่อำเภอสากเหล็ก จังหวัดพิจิตร พบว่า 1) การสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐที่มีน้อย ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน 2) ขาดการสนับสนุนจากองค์กรภาคเอกชน ในการสนับสนุนและช่วยเหลือ การดำเนินกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ของกองทุนแม่ของแผ่นดินในพื้นที่โดยตรง 3) ขาดการชักชวนผู้ติด ผู้เสพยาเสพติด ให้เข้าสู่กระบวนการเข้าค่ายเพื่อบำบัดยาเสพติด รวมทั้งให้ขาดการช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการบำบัดตามความเหมาะสม และ 4) ขาดส่งเสริมอาชีพตามความสมัครใจ การสนับสนุนแหล่งทุนสร้างอาชีพ รวมทั้งให้กำลังใจติดตามดูแล ช่วยเหลือ และฟื้นฟูเมื่อเข้าสู่หมู่บ้าน/ชุมชนให้สามารถอยู่ได้อย่างปกติสุข และไม่กลับไปเสพยาอีก

ตาราง 5 ข้อเสนอแนะการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนตามแนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดิน ในพื้นที่อำเภอสาทเหล็ก จังหวัดพิจิตร

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ การดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด	ความถี่ (f)
1	หน่วยงานภาครัฐควรให้การสนับสนุนและช่วยเหลืองบประมาณการดำเนินงานในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรม และการสนับสนุนบุคลากรในการเข้าร่วมการดำเนินการ	52
2	องค์กรภาคเอกชนควรเข้ามาให้การสนับสนุนและช่วยเหลือ การดำเนินกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ของกองทุนแม่ของแผ่นดินในพื้นที่โดยตรง	48
3	องค์กรภาครัฐควรให้การชักชวนผู้ติด/ผู้เสพยาเสพติด ให้เข้าสู่กระบวนการเข้าค่ายเพื่อบำบัดยาเสพติด รวมทั้งให้การช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการบำบัดตามความเหมาะสม	45
4	องค์กรภาครัฐควรให้การสนับสนุนส่งเสริมอาชีพตามความสมัครใจ การสนับสนุนแหล่งทุนสร้างอาชีพ รวมทั้งให้กำลังใจติดตามดูแลช่วยเหลือ และฟื้นฟูเมื่อเข้าสู่หมู่บ้าน/ชุมชนให้สามารถอยู่ได้อย่างปกติสุข และไม่กลับไปเสพอีก	41

จากตาราง 5 ข้อเสนอแนะการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนตามแนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดิน ในพื้นที่อำเภอสาทเหล็ก จังหวัดพิจิตร พบว่า 1) หน่วยงานภาครัฐควรให้การสนับสนุนและช่วยเหลืองบประมาณการดำเนินงาน ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรม และการสนับสนุนบุคลากรในการเข้าร่วมการดำเนินการ 2) องค์กรภาคเอกชนควรเข้ามาให้การสนับสนุนและช่วยเหลือ การดำเนินกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ของกองทุนแม่ของแผ่นดินในพื้นที่โดยตรง 3) องค์กรภาครัฐควรให้การชักชวนผู้ติด/ผู้เสพยาเสพติด ให้เข้าสู่กระบวนการเข้าค่ายเพื่อบำบัดยาเสพติด รวมทั้งให้การช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการบำบัดตามความเหมาะสม และ4) องค์กรภาครัฐควรให้การสนับสนุนส่งเสริมอาชีพตามความสมัครใจ การสนับสนุนแหล่งทุนสร้างอาชีพ รวมทั้งให้กำลังใจติดตามดูแลช่วยเหลือ และฟื้นฟูเมื่อเข้าสู่หมู่บ้าน/ชุมชนให้สามารถอยู่ได้อย่างปกติสุข และไม่กลับไปเสพอีก

อภิปรายผลการวิจัย

1. การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนตามแนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดิน ในพื้นที่อำเภอสาทเหล็ก จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทำความเข้าใจโครงการทุกครัวเรือน รองลงมา คือ ประชาคมคัดแยกโดยสันติวิธี จัดตั้งคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน รับสมัครครัวเรือนสมาชิกเข้าร่วมโครงการ จัดตั้งกองทุนแก้ไขปัญหาเสพติด จัดตั้งกลุ่มชุมชนเข้มแข็ง ทำกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดร่วมกัน (อย่างต่อเนื่อง) การรับรองครัวเรือนปลอดภัย ให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด และการรักษาสถานะของชุมชนเข้มแข็งตามลำดับทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสร้างความเข้าใจว่าการสมัครเข้ามาเป็นสมาชิกจะได้รับประโยชน์ ได้รับการช่วยเหลือ และการดูแลซึ่งกันและกัน เชิญคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดินทุกคนเข้าร่วมประชุมเพื่อสร้างองค์ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน การรับสมัครสมาชิกครัวเรือนได้แจ้งเงื่อนไข กฎชุมชน ที่กองทุนแม่ของแผ่นดินนำไปใช้ในการปฏิบัติ มีการเสนอให้มีกฎในการอยู่ร่วมกันมาตรการทางสังคม กฎชุมชน ระเบียบข้อบังคับของหมู่บ้านซึ่งเป็นข้อตกลงกันในกลุ่มว่าจะใช้ในการดูแลกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุกฤษฏ์ ชาวแพรงน้อย (2561 : 86-101) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายความร่วมมือในการป้องกันปัญหาเสพติดของกองทุนแม่ของแผ่นดินในพื้นที่อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า เครือข่ายการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชนตามแนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดินในพื้นที่อำเภอกระทุ่มแบน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และระดับผลสำเร็จในการดำเนินงานของกองทุนแม่ของแผ่นดินในพื้นที่อำเภอกระทุ่มแบน พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนตามแนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดิน ในพื้นที่อำเภอสาทเหล็ก จังหวัดพิจิตร พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านภาวะผู้นำของคนในชุมชน รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ด้านความเข้มแข็งของชุมชน และด้านบริหารจัดการกองทุน ตามลำดับ จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนตามแนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดิน ด้านภาวะผู้นำของคนในชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และด้านบริหารจัดการกองทุน ส่งผลต่อการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนตามแนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านอื่นไม่ส่งผลต่อการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนตามแนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดิน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าชุมชนมีกระบวนการการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง โดยผู้นำองค์กรชุมชน ให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการของชุมชน ใช้หลักเหตุผลในการจัดการกับปัญหาให้เห็นว่ามีทางเลือกในการแก้ไขปัญหาได้หลายวิธีการ ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการร่วมคิด วางแผนแก้ไขปัญหาด้าน การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ เชาวลิต แจ่มสว่าง (2561 : 43) ได้

ศึกษาเรื่อง “ประสิทธิผลของการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในพื้นที่ตำบลนครปฐม อำเภอมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม” ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยในการดำเนินงานตามนโยบายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ด้านบุคคลากร ความรู้ความเข้าใจ ทักษะการสื่อสาร และการมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลกับประสิทธิผลของการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในพื้นที่ตำบลนครปฐมอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนตามแนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดิน ในพื้นที่อำเภอสากเหล็ก จังหวัดพิจิตร พบว่า ด้านปัญหา อุปสรรค คือ การสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐมีน้อยไม่เพียงพอ ขาดการสนับสนุนจากองค์กรภาคเอกชน ขาดการชักชวนผู้ติด ผู้เสพยาเสพติด ให้เข้าสู่กระบวนการเข้าค่ายเพื่อบำบัดยาเสพติด และขาดการส่งเสริมอาชีพแหล่งทุน รวมทั้งให้กำลังใจติดตามดูแล ช่วยเหลือ และฟื้นฟูไม่กลับไปเสพอีก ด้านข้อเสนอแนะ คือ ควรให้การสนับสนุนและช่วยเหลืองบประมาณการดำเนินงานในการจัดกิจกรรมและการสนับสนุนบุคลากร รวมทั้งการชักชวนผู้ติด/ผู้เสพยาเสพติด ให้เข้าสู่กระบวนการเข้าค่ายเพื่อบำบัดยาเสพติด ให้การสนับสนุนส่งเสริมอาชีพ การสนับสนุนแหล่งทุนสร้างอาชีพ รวมทั้งให้กำลังใจไม่กลับไปเสพอีก รวมทั้งขอการสนับสนุนองค์กรภาคเอกชนควรเข้ามาให้การสนับสนุนและช่วยเหลือ สอดคล้องกับงานวิจัยของรณกฤต จิตต์ธรรม (2563 : 1) การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนปุ่เย็น ย่าคำ ยังอยู่ แขวงหลักสอง เขตบางแค กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัญหายาเสพติดในการแก้ไขปัญหายาเสพติดเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนปุ่เย็น ย่าคำ ยังอยู่ผลจากการศึกษาพบว่ามีปัญหาและอุปสรรค ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนยังมีค่อนข้างน้อย อันเนื่องมาจากวัฒนธรรมต่างคนต่างอยู่ของสังคมเมือง การไม่เห็นความสำคัญของปัญหายาเสพติด การไม่เอ่ยเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติด เป็นต้น 2) งบประมาณไม่เพียงพอ และแนวทางในการปรับปรุงวิธีการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนปุ่เย็น ย่าคำ ยังอยู่จากการศึกษากลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อเสนอแนะดังนี้ 1) ส่งเสริมและทำความเข้าใจให้ประชาชนที่อาศัยในชุมชนเห็นความสำคัญของปัญหายาเสพติดและตระหนักว่าปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาของส่วนรวมทุกคนต้องช่วยกันป้องกันและแก้ไขปัญหายาจะทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนมีมากขึ้น 2) จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ 3) ส่งเสริมให้ผู้ปกครองดูแล สังเกตพฤติกรรมของบุตรหลานไม่ให้ไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นการป้องกันยาเสพติดโดยครอบครัวซึ่งเป็นด่านแรกที่สำคัญที่สุด 4) สร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กและเยาวชนให้มีทัศนคติที่ห่างไกลยาเสพติด 5) สร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ให้มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้กำหนดนโยบายควรให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาเสพติดที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนผู้ปฏิบัติในระดับพื้นที่และยึดหลักสันติวิธีในการปฏิบัติงานร่วมกัน
2. สร้างกระบวนการจัดการให้คนในชุมชน เกิดจิตสำนึกร่วมกัน เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันจากปัญหาเสพติด สนองพระราชปณิธานและตระหนักถึงความสำคัญของการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน
3. ควรจัดสรรทรัพยากรในการแก้ไขปัญหาเสพติด การพิจารณาอาจใช้วิธีการพิจารณาตามเงื่อนไขของชุมชน ๆ ใดมีปัญหาเสพติดมาก ให้การจัดสรรทรัพยากรเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดมากกว่าชุมชนที่มีปัญหาเสพติดน้อย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้าร่วมประชุมกับชุมชนเพื่อร่วมกันหาวิธีในการเฝ้าระวังปัญหาเสพติดในชุมชน
4. มุ่งเน้นการสร้างชุมชนให้พึ่งพาตัวเองได้ เป็นสิ่งแรก จะช่วยในการปฏิเสธยาเสพติดเข้ามาในพื้นที่ ควรใช้มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนอย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาและพัฒนาชุมชนกองทุนแม่ของแผ่นดินที่มีศักยภาพในการเป็นศูนย์เรียนรู้ในแต่ละเขตพื้นที่ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานป้องกันแก้ไขปัญหาเสพติดได้ดียิ่งขึ้น
2. ควรมีการวิจัยแบบผสมวิธีด้านการเรียนรู้และการจัดการความรู้ของชุมชนกองทุนแม่ของแผ่นดินในพื้นที่อำเภอสาทเหล็ก และอำเภออื่นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2562). คู่มือการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โอ-วิทย์.
- เขาวลิต แจ่มสว่าง. (2561). ประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในพื้นที่ ตำบลนครปฐม อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด.
- รณกฤต จิตต์ธรรม. (2563). การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนปุ๋ยเย็น ย่าคำ ยังอยู่ แขวงหลักสอง เขตบางแค กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขา รัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสยาม.
- ลัดดาวัลย์ สำราญ. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน กรณีศึกษาอำเภอสามชูก จังหวัด สุพรรณบุรี. การศึกษาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหาร. คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยี สารสนเทศ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณ
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพิจิตร. (2565). ทะเบียนหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน อำเภอสามโก้ จังหวัด พิจิตร. พิจิตร: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามโก้.
- อุกฤษฏ์ ชาวแพรกน้อย. (2561, มกราคม-มิถุนายน). การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายความร่วมมือในการป้องกัน ปัญหาเสพติดของกองทุนแม่ของแผ่นดินในพื้นที่อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร. วารสารเซนต์ จอห์น. 22 (30), 86-101.